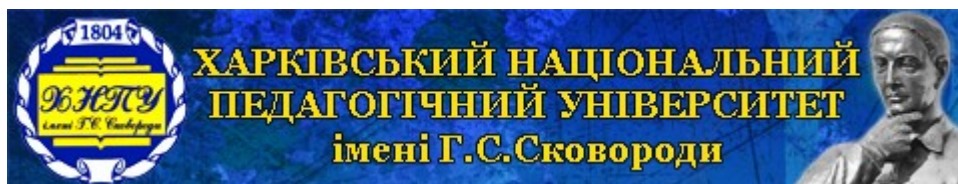

Міністерство освіти і науки України
ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти»
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди
Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка
Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради
Криворізький державний педагогічний університет
Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка
Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка
Сумський державний університет
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
Український державний університет імені Михайла Драгоманова

СУЧАСНІ РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ СОЦІАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ ОСОБИСТОСТІ В РІЗНИХ СОЦІАЛЬНИХ ІНСТИТУЦІЯХ

*Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції,
присвяченої 220-річчю від дня заснування Університету*

7 листопада, 2024 року

Харків – 2024

Гальчич І.П. ВПЛИВ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ НА ГОТОВНІСТЬ ДО МЕДІАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ.....	42
Гарвасюк А.В., Костіна В.В. ТЕХНОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ РОБОТИ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ З СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З ІНВАЛІДНІСТЮ В УМОВАХ ІНКЛЮЗІЇ.....	44
Гетьман А.Ю. ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ФАХІВЦІВ ДО СОЦІАЛІЗАЦІЇ ЛЮДЕЙ ПОХИЛОГО ВІКУ В УМОВАХ ТЕРИТОРІАЛЬНОГО ЦЕНТРУ.....	46
Данилова Н.Ю., Кабусь Н.Д. ЗАСТОСУВАННЯ АРТ-ТЕРАПЕВТИЧНИХ МЕТОДИК В РОБОТІ З УЧНЯМИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ В ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ.....	53
Дерей В.А. СОЦІАЛЬНА ПРОФІЛАКТИКА НАРКОТИЧНОЇ ЗАЛЕЖНОСТІ ПІДЛІТКІВ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ЗАСОБАМИ СОЦІАЛЬНОЇ РЕКЛАМИ.....	56
Джигурда К.Г., Кабусь Н.Д. СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ ГАЛУЗІ ДО РОБОТИ З ДЕМОБІЛІЗОВАНИМИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМИ.....	57
Дмитренко Н.М. РОБОТА ФАХІВЦІВ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СЛУЖБИ У МЕТРОШКОЛІ ХАРКОВА.....	62
Дмитренко Н.М., Костіна В.В. ДОСВІД ПАРТНЕРСЬКОЇ ВЗАЄМОДІЇ КАФЕДРИ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ І СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ХНПУ ІМЕНІ Г.С. СКОВОРОДИ ТА КЗ «ХАРКІВСЬКИЙ ЛІЦЕЙ №43» У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ ГАЛУЗІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	64
Древаль О.І. ПСИХОСОЦІАЛЬНА ПІДТРИМКА ПІДЛІТКІВ, ЯКІ ПОСТРАЖДАЛИ ВІД ОНЛАЙН-ГРУМІНГУ.....	66
Дума Ю.В. ВИДИ КОМУНІКАЦІЙНИХ КАНАЛІВ, ЩО ВИКОРИСТОВУЮТЬСЯ У ДІЯЛЬНОСТІ ЦЕНТРІВ СОЦІАЛЬНИХ СЛУЖБ.....	69
Дяченко С.Є. ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ІНСТРУМЕНТ СИНЕРГІЇ СОЦІАЛЬНИХ ІНСТИТУЦІЙ З СОЦІАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ У РОБОТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СЛУЖБИ.....	71

Гарвасюк А.В.

*здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди*

Костіна В.В.

*докторка педагогічних наук, професорка,
професорка кафедри соціальної роботи і соціальної педагогіки
Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди*

ТЕХНОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ РОБОТИ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ З СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З ІНВАЛІДНІСТЮ В УМОВАХ ІНКЛЮЗІЇ

Актуальність вивчення проблеми технологічного забезпечення роботи соціального педагога закладу загальної середньої освіти з соціальної адаптації дітей молодшого шкільного віку з інвалідністю в умовах інклюзії зумовлена реформою деінституалізації в системі спеціалізованих закладів та збільшенням дітей з інвалідністю в закладах загальної середньої освіти України. Тому робота соціального педагога в умовах інклюзивної освіти потребує якісного технологічного забезпечення.

Науковці зазначають, що «соціально-педагогічна діяльність з адаптації молодших школярів з особливими освітніми потребами в умовах інклюзії спрямована на створення комфортного та підтримуючого освітнього середовища, що сприяє розвитку та успішній інтеграції дітей до шкільної спільноти»[1, с. 245]. Аналіз досліджень засвідчив, що ця діяльність включає роботу за декількома напрямками: діагностика потреб дитини, створення умов для успішної адаптації, взаємодія з педагогами, батьками та фахівцями.

Працюючи за технологічною схемою, соціальний педагог починає з аналізу та діагностики особливостей кожної дитини з особливими освітніми потребами з використанням методів спостереження, бесіди з батьками, вчителями та фахівцями (психологами, дефектологами), проведенням анкетування дитини та її оточення. На основі діагностики складається індивідуальна програма супроводу дитини, що включає як навчальні, так і соціально-педагогічні завдання, створені задля інтеграцію дитини на клас і в розвитку її соціальних компетентностей. Інклюзивна освіта потребує тісної взаємодії всіх фахівців, які щодня працюють із дитиною, тому соціальний педагог проводить консультації та тренінги для вчителів, спрямовані на навчання за методами інклюзивного підходу [4, с.155].

Як засвідчив аналіз досліджень Н. Панасенко та Р. Вайноли, батьки відіграють ключову роль у процесі соціальної адаптації дитини з особливими освітніми потребами (ООП). Соціальний педагог організує регулярні зустрічі з батьками, щоб обговорити прогрес дитини з ООП, виявити можливі проблеми та запропонувати способи їх вирішення, а також надає батькам психологічну підтримку. До форм роботи соціального педагога з батьками дітей з ООП

дослідниці відносять [2, с. 82]: індивідуальні консультації, групові зустрічі, тренінги щодо підтримки дітей з інвалідністю в домашніх умовах. Усі заходи спрямовані на розвиток позитивної взаємодії дитини з інвалідністю та її однолітками – ігри, спільні проекти, тренінги на тему толерантності та емпатії. Для успішної адаптації дитини з ООП соціальний педагог тісно співпрацює з медичними установами, психологами, дефектологами, логопедами та іншими фахівцями, які можуть допомогти у вирішенні специфічних завдань, а також веде постійний моніторинг стану дитини та ефективності розробленої індивідуальної програми її розвитку. Дослідники наголошують, що у роботі соціальний педагог має дотримуватися принципів роботи з дітьми з інвалідністю: індивідуалізація (облік індивідуальних особливостей та можливостей кожної дитини); інклюзія (створення умов для повноцінної участі всіх дітей у навчальному процесі); комплексність (взаємодія з різними фахівцями та службами); безперервність (регулярна та послідовна підтримка дитини з ООП на всіх етапах її освіти).

Отже, основними завданнями соціального педагога у процесі соціальної адаптації дітей з ООП у закладі освіти в умовах інклюзії є підтримка дітей, створення інклюзивного середовища їхнього розвитку за допомогою сприяння взаємодії між усіма учасниками освітнього процесу (вчителями, батьками, однолітками, спеціальними педагогами, лікарями).

Соціальний педагог має сприяти тому, щоб шкільне середовище стало доступним і підтримуючим для дітей з ООП шляхом проведення такої роботи:

- інформування вчителів та учнів про специфіку роботи з дітьми з інвалідністю;
- адаптацію навчальних та позанавчальних заходів під потреби дітей з ООП;
- проведення тренінгів для колективу класу з питань толерантності та емпатії.

Аналіз досліджень засвідчив, що соціальний педагог має здійснювати регулярний моніторинг прогресу дитини з ООП, оцінювати ефективність впроваджених програм та, за необхідності, їх коригувати, проводити регулярні бесіди з вчителями та батьками, спостереження за поведінкою та взаємодією дитини з однокласниками [3, с. 227].

С. Фурдуй зауважує, що система соціально-педагогічної допомоги «повинна бути спрямована не на підміну сім'ї, а на розвиток її власних ресурсів і ініціативи, так як тільки перетворення сім'ї в активного суб'єкта соціально-педагогічної діяльності є вирішальним фактором ефективності процесів реабілітації та інтеграції дитини, а ефективним засобом соціалізації дітей з обмеженими можливостями здоров'я є інклюзивна освіта на основі соціокультурного підходу» [5, с. 66].

Отже, робота соціального педагога закладу загальної середньої освіти з соціальної адаптації дітей молодшого шкільного віку з інвалідністю в умовах інклюзії, що побудована на засадах технологічності та використанні соціокультурного підходу сприяє успішній адаптації дітей молодшого шкільного віку з інвалідністю до повноцінної участі в житті школи, що

забезпечуватиме їхній розвиток та більш ефективне пристосування до дорослого життя у суспільстві.

Список використаних джерел:

1. Костіна В., Жиглій Г. Соціально-педагогічна діяльність з адаптації молодших школярів з особливими освітніми потребами в умовах інклюзії. *Соціальна робота у глобальному та національному вимірах: виклики, загрози, перспективи розвитку. Збірник матеріалів XII Міжнародної науково-практичної конференції 23-24 листопада 2023 року*. м. Київ, 23-24 листоп. 2023 р. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2024 С. 244-248.

2. Панасенко Н., Вайнола Р. Соціалізація дітей особливими освітніми потребами як результат взаємодії сім'ї та закладу освіти. *Актуальні проблеми соціальної роботи та інклюзивної освіти в сучасних умовах [Електронне видання] : матеріали I Всеукраїнської наук.-практ. конф. (Дрогобич, 4-5 травня 2023 р.)*. Дрогобич : ДДПУ імені І. Франка. 2023. С. 81-85.

3. Спіріна Т., Лях Т., Рогожинська В. Принципи міждисциплінарної взаємодії у соціальній роботі. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. 2020. Вип. 27 (3). С. 224-228.

4. Толдонова Л. «Включення» дитини з особливими освітніми потребами в суспільство здорових однолітків. *Вісник Львівського університету*. 2018. Вип. 3. С. 152-158.

5. Фурдуй С. Своєрідність соціалізації дітей з особливими освітніми потребами в процесі інклюзивного навчання. *Соціальне партнерство в інклюзивній освіті: європейський вектор, українські реалії*. Збірник наукових праць за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції (15 березня 2018 р.). Ізмаїл : РВВ ІДГУ, 2018. С. 64-67.

Гетьман А.Ю.

*здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди*

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ФАХІВЦІВ ДО СОЦІАЛІЗАЦІЇ ЛЮДЕЙ ПОХИЛОГО ВІКУ В УМОВАХ ТЕРИТОРІАЛЬНОГО ЦЕНТРУ

Науковий керівник – кандидатка педагогічних наук, доцентка Н.О. Єсіна

Анотація. У статті дано визначення поняттям «похилий вік», «територіальний центр» як один із видів соціальних закладів, які надають послуги із соціалізації людям похилого віку; висвітлені соціально-психологічні фактори, які впливають на процес соціалізації людей похилого віку; визначені проблем, з якими стикаються особи похилого віку у процесі соціалізації;